

su prowadzą do przyjęcia postawy antycywilizacyjnej – ze wszystkimi szkodliwymi tego konsekwencjami antykulturowymi, antymoralnymi czy antyreligijnymi – wyrażającej faktycznie głębokie zaangażowanie ideologiczne, po przeciwnej jednak stronie. W naukach społecznych istnieją zasadniczo dwie możliwości: albo kod cywilizacyjny będzie podczas badań świadomie respektowany, albo – pod pozorem dystansu i neutralności – nieświadomie zwalczany.

1.3. Charakter badań

Niniejsze opracowanie ma, zgodnie z zasadami projektu, w ramach którego powstało, ma podwójny charakter: analitycznego studium nad statusem Wielkiego Resetu oraz syntetycznego raportu o stanie towarzyszących mu okoliczności. Chodzi bowiem o zbadanie, czym jest owo złożone i rozległe zjawisko oraz zinterpretowanie konsekwencji, jakie się z nim wiążą. Jako że przeszłość jest już znana, a przyszłość zawsze pozostaje niepewna, ustalając status Wielkiego Resetu i stan towarzyszących mu okoliczności, nie można opierać się wyłącznie na oficjalnych zapewnieniach, lecz trzeba bazować na doświadczeniu. Wielki Reset jest bowiem czymś co po części się już zrealizowało, po części się właśnie realizuje a w jeszcze większej części dopiero ma się zrealizować.

Ujęcie problematyki Wielkiego Resetu ułatwia wykorzystanie upraszczających i uprzystępniających metafor. Zasadniczą oś zarówno dociekań ściśle naukowych, jak i popularnonaukowych interpretacji stanowi rozstrzygnięcie, w jakim stopniu Wielki Reset jest powrotem do czegoś, co już znamy z przeszłości, a w jakim – drogą donikąd, której poznać nie możemy. Pewne jest, że stanowi on wielki skok, na co wskazują przyjmowane w jego ramach założenia i plany, jak również podejmowane działania. Używane w dyskursie dotyczącym Wielkiego Resetu metafory nawiązują do głośnych prac poświęconych obecnym zmianom w układzie globalnym: Thomasa Philippona *Great Reversal*⁸⁴ [„Wielki odwrót”] i Davida Goodharta *Road to Somewhere*⁸⁵ [„Dro-

⁸⁴ Por. T. Philippon, *The Great Reversal: How America Gave Up on Free Markets*, Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts – London 2019.

⁸⁵ Por. D. Goodhart, *Road to Somewhere: The New Tribes Shaping British Politics*, Penguin Books, London 2017.

ga dokądś”]. Scenariusze sugerowane przez te metafory wydają się tak samo prawdopodobne: czy będzie to powrót do dawnych eksperymentów, czy podróż bez celu. Nowością jest natomiast rozmach, z jakim ma się odbyć ten największy w dziejach skok (być może analogiczny do znanego z nieodległej historii chińskiego wielkiego skoku). Byłby to eksperyment z konstrukcją społeczną, do której nie przystaje żaden zachodni system myślenia – eksperyment, o którym pisze Martin Jacques w pracy *When China Rules the World*⁸⁶. Wariant taki wydaje się prawdopodobny ze względu na stałą współpracę przygotowujących Wielki Reset liderów Światowego Forum Ekonomicznego z Chińską Republiką Ludową, gdzie – jak informuje Klaus Schwab⁸⁷ – w miastach Dalian i Tianjin odbywają się ich letnie spotkania.

Przedmiot niniejszych badań narzuca trudny do spełnienia wymóg pogodzenia naukowej ścisłości w zakresie prezentowania szczegółów ze społecznymi oczekiwaniami co do wypowiedzianych miarodajnych sądów ogólnych. W zachodzących rozległych przeobrażeniach można dostrzec dwie fundamentalne metody przewycięzania problemów zawsze obecnych w życiu człowieka: metodę progresywną, ostatecznie sprowadzającą się do inżynierii społecznej i metodę konserwatywną, bazującą na wolnej inicjatywie jednostek. Sposób, w jaki problem Wielkiego Resetu pojawił się w globalnym przekazie publicystyczno-politycznym i ekonomicznym, popularnym, a także ściśle naukowym, świadczy o tym, że problem ten nie zrodził się spontanicznie, ale został sztucznie wykreowany – jako przygotowanie do czegoś innego, co może nastąpić bądź jest oczekiwane, czy też zostało zaplanowane. Obawy takie powstają z powodu sekwencji zdarzeń powtarzającej się od lat siedemdziesiątych XX wieku, a dokładniej od roku 1972, gdy ogłoszono pierwszy raport Klubu Rzymskiego *The Limits to Growth*⁸⁸. Zdarzenia te mają obecnie większą skalę i obejmują alarmistyczne ostrzeżenia niektórych środowisk akademickich, formułowane przez publicystów wezwania do działania, zaangażowanie polityczne na najwyższych szczeblach, prawne egzekwowanie polityki przeciwdziałania zagrożeniom, zgubne skutki (ze społecznego punktu widzenia) podejmowanych działań zaradczych, wydarzenia wskazujące na błędne przewidywania, brak refleksji nad

⁸⁶ Por. M. Jacques, *When China Rules the World: The End of the Western World and the Birth of a New Global Order*, Penguin Books, London 2009.

⁸⁷ Por. K. Schwab, P. Vanham, *Kapitalizm interesariuszy. Globalna gospodarka a postęp, ludzie i planeta*, przeł. M. Lipa, Onepress, Gliwice 2022, s. 71.

⁸⁸ Por. Meadows, Meadows, Randers, Behrens, dz. cyt.

skutkami mylnych prognoz i zbędnych poświęceń oraz kolejne jeszcze poważniejsze ostrzeżenia. Cykle nietrafionych prognoz, radykalnych posunięć, szkodliwych następstw i niesprawdzających się ostrzeżeń, powtarzają się jak cykle ekonomiczne, za każdym razem przynosząc większe straty i szersze uzależnienie oraz wymuszając dalej idące poświęcenia⁸⁹.

Według pierwszego raportu Klubu Rzymskiego przyrost demograficzny miał być największym zagrożeniem dla komfortu tych, którzy już żyją, oraz dla planety, na której oni mieszkają. Dlatego należy ograniczyć populację świata, prowadząc odpowiednią politykę na szczeblach państwowych. W pracy *Pusta planeta*⁹⁰ Darrell Bricker i John Ibbitson opisują sposób, w jaki rewolucja przemysłowa, odkrycia naukowe i nowe techniki upraw umożliwiają łatwe wyżywienie rosnącej populacji naszego globu. Planeta nie zginęła, a ludzkość została uratowana nie za sprawą interwencji rządowych i nacisków ponadrządowych, ale wskutek działania mechanizmów rynkowych. Obecne programy ocalenia życia czy ratowania planety przez wprowadzenie gospodarki bezemisyjnej, zielonego ładu czy zrównoważonego rozwoju bądź likwidację śladu węglowego zakładają faktycznie zmniejszenie do końca stulecia temperatury na Ziemi o 0,17°C⁹¹, co – jeśli w ogóle nastąpi – będzie bez znaczenia; działania mające prowadzić do tego celu mogą natomiast zrujnować światową ekonomię, zaostrzyć konflikty polityczne i pogorszyć warunki życia społeczeństw⁹². Działania te pociągają za sobą wydatki liczone już nie w bilionach, ale dziesiątkach i setkach bilionów USD. Kiedy bowiem zostanie narzucona zostanie gospodarka zamkniętego obiegu, z produkcją urządzeń użytku domowego włącznie, konieczne będą nowe bilionowe linie kredytowe i nowe bilionowe programy rządowe, pogrążające społeczeństwa w kolejnych bilionowych długach. Pod pretekstem ocalenia przyszłych, jeszcze nieistniejących pokoleń osłabiane są – a w zasa-

⁸⁹ Przykład stanowi poważne potraktowanie ostrzeżeń Klubu Rzymskiego w Chinach w 1979 roku i wprowadzenie tzw. polityki jednego dziecka. Chiny do dziś zmagają się z jej konsekwencjami w postaci nieodwracalnego spadku demograficznego i związanych z tym dalszych skutków, nie tylko gospodarczych. Zapowiadane natomiast wielokrotnie przez różne agendy, również przez Klub Rzymski, kataklizmy głodu z powodu przeludnienia nie następują.

⁹⁰ Por. D.J. Bricker, J. Ibbitson, *Empty Planet: The Shock of Global Population Decline*, Crown, New York 2019.

⁹¹ J. Żylińska, *Na nic globalne porozumienie – klimat ochroni innowacje w OZE*, <https://www.teraz-srodowisko.pl/aktualnosci/Na-nic-globalne-porozumienie-klimat-ochronia-innowacje-w-OZE-1647.html>.

⁹² Por. B. Lomborg, *False Alarm: How Climate Change Panic Costs Us Trillions, Hurts the Poor, and Fails to Fix the Planet*, Basic Books, New York 2020.

dzie niszczone – możliwości przetrwania i rozwoju pokolenia żyjącego obecnie. Zachodzi niebezpieczeństwo, że najbardziej abstrakcyjne wizje tworzone w ramach Wielkiego Resetu doprowadzą do konkretnych spustoszeń, większych niż te, przed którymi wizje owe mają chronić.

W świetle licznych agend ogłaszanych przez ONZ i działające przy niej instytucje międzynarodowe oraz raportów WEF i pracujących na jego rzecz zespołów roboczych, należy stwierdzić, że Wielki Reset kieruje się logiką poświęcania, wyłączania i blokowania (nie zaś poprawiania) rynkowego kapitalizmu, który wciąż w jakimś stopniu działa, a poświęcanie to motywowane jest dobrem czegoś, co jeszcze nie istnieje – i nie wiadomo, czy zaistnieje, a tym bardziej, jakie będzie. Dzisiejsze rzeczywiste straty i koszty mają być rekompensowane przez przyszłe – wyobrażane – korzyści i osiągnięcia. W gospodarce rynkowej, gdzie kalkulacji ryzyka dokonują podmioty najbardziej zainteresowane inwestowaniem, jest to mechanizm pożyteczny, który zapewnia największą produktywność; w inżynierii społecznej konsolidujących się struktur państwowych i korporacyjnych, jest to jednak nadużycie prowadzące do zniewolenia i eksploatacji.

Tytułowy Wielki Reset, będący przedmiotem niniejszego opracowania, skalą swego rozmachu oraz poziomem złożoności skłania do wyjścia poza odnotowywanie cytatów i encyklopedyczne sprawozdawanie wydarzeń. Zostanie on opisany – zarówno z punktu widzenia ściśle naukowego, jak i popularyzatorskiego – zostanie on opisany w dłuższym czasowo kontekście historycznym oraz zinterpretowany w szerszej, bo filozoficznej konwencji⁹³. Wielki Reset ma liczne inspiracje historyczne

⁹³ Chcąc rekonstruować scenariusz Wielkiego Resetu, musimy sięgnąć nie tylko do oficjalnych dokumentów, raportów organizacji pozarządowych czy regulacji urzędowych, lecz także do dzieł klasycznych, powstałych nawet, jak *Państwo* Platona, w odległej starożytności czy w czasach już nowożytnych, jak *Panortosia* Kome-niusza, oraz współczesnych, na przykład Herberta G. Wellsa *Ludzie jak bogowie* (przeł. J. Sujkowska, Muza, Warszawa 1994), Aldousa Huxley *Nowy wspaniały świat* (przeł. B. Baran, Muza, Warszawa 2001) czy Ayn Rand *Atlas zbuntowany* (przeł. I. Michałowska, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 1992); należy również uwzględnić mniej znane raporty, jak *Report from Iron Mountain: On the Possibility and Desirability of Peace* (The Dial Press, New York 1967, <https://archive.org/details/pdfy-A5u-Qx1ByqfwWuHma/page/n1/mode/2up?view=theater>) czy projekt traktatu antypandemicznego WHO *The World Together: Establishment of an intergovernmental negotiating body to strengthen pandemic prevention, preparedness and response*, który został przyjęty przez państwa członkowskie tej organizacji (decyzja SSA2(5)). W jej ramach ustanowione zostało międzyrządowe ciało negocjacyjne (*Intergovernmental Negotiating Body* – INB), które przygotowuje projekt i przeprowadzi negocjacje w zakresie ustanowienia „konwencji WHO, umowy lub innego międzynarodowego instrumentu dotyczącego zapobiegania, gotowości i reagowania na pandemię, który byłby przyjęty na podstawie art. 19 lub innych postanowień konstytucji WHO”.

i filozoficzne afiliacje, których przywołanie pozwala nie tylko lepiej go opisać, ale gruntowniejsz też wyjaśnić. Naukowo i społecznie doniosłe jest wyświetlenie tego, co składa się na jego po części skrywane pochodzenie i przeznaczenie. Należy stwierdzić, że nie wszystko, co rozstrzyga o biegu zdarzeń, rozgrywa się w świetle jupiterów, przeciwnie – im ważniejsze jest dane rozstrzygnięcie, tym bardziej tajemnicze wydają się okoliczności mu towarzyszące. Jak trudno się tego rodzaju sprawami zajmować świadczy fakt, że nie wspomina się o wielu tego rodzaju wydarzeniach, mających przecież kluczowy wpływ na porządek świata. Nawiązanie do niektórych z nich wymusza jednak problematyka Wielkiego Resetu, opisywanego oficjalnie w kategoriach nowego ładu światowego. Wizje takich ładów nie powstają jednak nagle, nawet pod wpływem kryzysu, i bez związku z innymi wizjami, na przykład z ideami globalizmu.

Jak w działaniu – *in action*, nie zaś w książkach – *in books*, kształtuje się każdy kolejny nowy porządek świata, niech uzmysłowi stosunkowo nieodległy w czasie antenat Wielkiego Resetu, znany pod nazwą mapy Gomberga. Jest to opracowany najpóźniej w październiku 1941 roku zarys powojennej mapy świata, prezentujący „nowy porządek moralny świata” (ang. *New World Moral Order*). Z mapy i jej opisu wynika, że

Przyjęcie wynegocjowanego tekstu dokumentu jest zaplanowane na 77. sesję Światowego Zgromadzenia Zdrowia w maju 2024 roku. Traktat antypandemiczny miałby wprowadzać „silniejsze międzynarodowe ramy zdrowotne, w których WHO działaby jako organ koordynujący globalne kwestie zdrowotne”. Tym samym na naszych oczach realnie dochodzi do projektowania nowego globalnego porządku świata, gdzie organizacja międzynarodowa „w celu wzmocnienia zdolności w zakresie gotowości i reagowania na sytuacje kryzysowe w zakresie zdrowia w ramach ogólnego mandatu i zasobów WHO, przy jednoczesnym wzmocnieniu współpracy z odpowiednimi agencjami Organizacji Narodów Zjednoczonych i innymi partnerami” będzie realnie wpływać na działania państw. Por. *The World Together: Establishment of an intergovernmental negotiating body to strengthen pandemic prevention, preparedness and response*, WHA SSA2(5) z dnia 1 grudnia 2021 roku ([https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHASSA2/SSA2\(5\)-en.pdf](https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHASSA2/SSA2(5)-en.pdf)); por. też: *Report of the Second meeting of the intergovernmental negotiating body to draft and negotiate a who convention, agreement or other international instrument on pandemic prevention, preparedness and response*, A/INB/2/5. Wspomniany wcześniej *Report from Iron Mountain*, był natomiast rezultatem badań nad możliwymi perspektywami rozwoju ludzkości w kontekście różnych zagrożeń; badania zostały przeprowadzone w latach 1965–1973 na zlecenie Departamentu Obrony Stanów Zjednoczonych. W wersji oficjalnej chodziło o przeanalizowanie ludzkich zachowań w obliczu zagrożeń pod kątem skutecznego zarządzania nimi. W wersji nieoficjalnej zakładano natomiast, że owe zagrożenia mogą być sztuczne i celowo wywoływane, aby zarządzanie było skuteczniejsze. Ze szczegółowych analiz panelu rządowego wynika na przykład, że wojna – lub wiarygodny jej substytut – może być konieczna, aby rządy utrzymały władzę. W raporcie tym opisano co najmniej 50 symulacji, z których 18 uwzględniało atak bakteriologiczny.

przebieg drugiej wojny światowej oraz kształt powojennego porządku świata w zasadniczym kształcie był zaplanowany jeszcze przed oficjalnymi konferencjami mocarstw w tej sprawie, a nawet przed rozpoczęciem najważniejszych konfliktów zbrojnych (np. amerykańsko-japońskiego) i zakończeniem rozstrzygających kampanii wojskowych (np. między Niemcami a Związkiem Radzieckim). Ze stosunkowo niewielkimi modyfikacjami porządek ten został wprowadzony w życie w odniesieniu do podziału światowych stref wpływu, zjednoczenia Europy, powstania państwa Izrael czy utworzenia wspólnoty narodów⁹⁴. Tego rodzaju informacje są rzadko przywoływane – nie dlatego, że są nieprawdziwe lub wątpliwe, lecz po prostu dlatego, że nie przywołują ich inni. W tym miejscu nie tylko muszą zostać odnotowane, ale należy je wykorzystać do lepszego zrozumienia natury globalnego przedsięwzięcia, jakim jest Wielki Reset, w ramach którego programuje się i wprowadza kolejny – tym razem jeszcze bardziej rozległy, ściślejszy i głębszy porządek w świecie.

Dokumentów takich, jak mapa Gomberga, było na przestrzeni ostatnich stuleci wiele; tylko nieliczne z nich są tu przywoływane w celu ukazania alternatywnej – i raczej zakulisowej – strony minionych dziejów, jak również scenariuszy przygotowywanych na przyszłość. Jednym z powodów przywoływania faktów i dowodów zaliczanych nieściśle do tzw. teorii spiskowych jest to, że często – po upływie krótszego lub dłuższego czasu – okazują się one trafne, w przeciwieństwie do szybko dezawuuujących się wypowiedzi oficjalnych. Oczywiście należy w tym względzie zachować krytycyzm i starannie weryfikować źródła zarówno pod względem ich pochodzenia, jak i przeznaczenia. Wiele hipotez formułuje się bowiem po to, by utrudnić dotarcie do tych wła-

⁹⁴ Mapa Gomberga (Maurice Gomberg, wydawca z Filadelfii, 1884–1958) sporządzona w październiku 1941 roku, została wydana – zgodnie z pieczęcią – 25 lutego 1942 roku i zarejestrowana pod odrębnym numerem w Bibliotece Kongresu Stanów Zjednoczonych w marcu 1942 roku. Jest ona dostępna w wersji cyfrowej na stronie internetowej tej biblioteki (por. M. Gomberg, *Outline of post-war new world map*, Library of Congress, Philadelphia 1942, <https://www.loc.gov/resource/g3200.ct001256/>; mapa opisana została również w Wikipedii). Opis zawiera 41 punktów poprzedzonych preambułą: „My USA we współpracy z demokracjami Ameryki Łacińskiej, Brytyjską Wspólnotą Narodów i Zjednoczonymi Sowieckimi Socjalistycznymi Republikami przyjmujemy światowe przywództwo dla ustanowienia nowego światowego moralnego porządku w celu trwałego pokoju, wolności, sprawiedliwości bezpieczeństwa i rekonstrukcji świata”. Szerzej na ten temat por. *Sprawy polskie w perspektywie światowej*, red. A. Gella, Wydawnictwo Veritas, Londyn 1985; D. Reed, *Far and Wide*, Jonathan Cape Limited – Australasian Publishing Company, Sydney 1951.

ściwych – by bezradny badacz poprzestał na wersjach masowo rozpowszechnianych i w konsekwencji również masowo podzielanych i powielanych w nauce.

1.4. Uzasadnienie badań

Wielki Reset stał się w czerwcu 2020 roku oficjalną agendą pięćdziesiątego Światowego Forum Ekonomicznego, poświęconego odbudowie społeczeństw i gospodarek w sposób zrównoważony po pandemii COVID-19⁹⁵. Podjęcie badań nad Wielkim Resetem ma dwojakie uzasadnienie: teoretyczno-wyjaśniające oraz praktyczno-inspirujące. Z teoretycznego punktu widzenia społeczeństwo zasługuje na dostęp do zweryfikowanych danych oraz wskazanie genezy, istoty i funkcji trendów cywilizacyjnych (megatrendów)⁹⁶ i przedsięwzięć globalnych⁹⁷ należących do Wielkiego Resetu albo doń zaliczanych. Od strony praktycznej natomiast społeczeństwo potrzebuje, zwłaszcza ze względów gospodarczych, miarodajnych diagnoz i prognoz dotyczących sytuacji globalnej w bliskiej, dalszej i odległej przyszłości.

Dostępne informacje na temat planów architektonicznych, programów działań i projektów finansowych Wielkiego Resetu mają niezadowolający charakter. Dominują bowiem z jednej strony zdawkowe przekazy urzędowe, przeważnie w formie instrukcji, a z drugiej sensacyjne doniesienia medialne, pojawiające się materiały publicystyczne są natomiast dosyć zróżnicowane pod względem wiarygodności i precyzji. Uwzględniając te i inne jeszcze rodzaje źródeł⁹⁸, zasadne wydaje się sporządzenie kompleksowego i interdyscyplinarnego opracowania naukowego, prezentującego Wielki Reset w długoterminowym

⁹⁵ Por. K. Schwab, *Now is the time for a 'great reset'*, World Economic Forum, 3.06.2020, <https://www.weforum.org/agenda/2020/06/now-is-the-time-for-a-great-reset/>. Artykuł nawołuje do wykorzystania kryzysu związanego z pandemią do przebudowy gospodarczej i społecznej.

⁹⁶ Por. J. Naisbitt, *Megatrendy. Dziesięć nowych kierunków zmieniających nasze życie*, przeł. P. Kwiatkowski, Zysk i S-ka, Poznań 1997, s. 10.

⁹⁷ Por. T.L. Friedman, *Świat jest płaski. Krótka historia XXI wieku*, przeł. T. Hornowski, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2006, s. 251.

⁹⁸ Por. np. dokumenty zebrane w: *Falszywa pandemia. Krytyka naukowców i lekarzy*, t. 1, red. G. Braun, Fundacja Osuchowa, Warszawa 2020.